

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Ильпанурская основная общеобразовательная школа»

Рассмотрено на заседании Педсовета Протокол № От августа 2020г	Согласовано Заместитель директора По УВР МБОУ «Ильпанурская ООШ» _____/Г.Г.Князев/ « 27» августа 2020г.	Утверждено Директор МБОУ «Ильпанурская ООШ» Приказ № 12/13- О от 27.08.2020г.
---	--	---

**Рабочая программа
учебного предмета
«Родная /марийская/ литература»
на 2020-2021 учебный год**

6 класс

Васильева Маргарита Ивановна,
Учитель марийского языка, литературы, ИКН

Ильпанур 2020г.

Рабочая программа составлена:

- на основе примерной программы по марийской литературе для основной школы /5-9 класс / Подготовили В.Т.Михайлов, П.А.Апакаев/ -- Йошкар-Ола, ГБОУ ДПО (ПК) С «Марийский институт образования», 2014
- В.В.Кузнецов, Н.В.Кузнецова. Марийская литература /учебник-хрестоматия для 6 класса/ Рекомендовано Министерством образования Республики Марий Эл – Йошкар-Ола, ГУП РМЭ «Марийское книжное издательство», 2008.
- на основе Рабочей программы «Марийская литература» на марийском языке Кузнецова Валерьяна Васильевича, Кузнецовой Нины Васильевны 2015 года выпуска ГБОУ ДПО (ПК) С «Марийский институт образования»

II. Рабочая программа соответствует следующим нормативным документам:

1. Федеральному государственному образовательному стандарту основного общего образования (приказ Министерства образования и науки Российской Федерации № 1897 от 17.12.2010 г.) (с изменениями от 29.12.2014 г. № 1644, от 31.12.2015 г. № 1577);
2. Письмо Министерства образования и науки РМЭ от 14.05.2015 г. № 3418 «О переходе на ФГОС с 1 сентября 2015 г. во всех 5 классах»;
3. Положению о рабочей программе, разработанной в ОУ (Приказ № 138-о от 13.08.2013 г.);

Умылтарен возымаш

«Марий литератур. Тун: школла примерный программыште» палемдыме: «Марий литератур» предмет дене примерный программе кугыжаныш образовательный стандартын федеральный компонентше да моло нормативно-правовой документ-влак негы-зеш возалтыш. Тудо стандартын содержанияжым рашемда, литератур предметын ойыртежым да содержанияжым, тунемше-шамычын ийготыштым да шинчымаш кукшытыштым шотыш налыш, шочмо сылнымутым тунемме вичкышым ончыкта». Тиде программым илышыш пурташ темлыме паша полшышаш.

Илыш дене тор кайыше, чыла шотыштат виянтпе самырык тукумым куштымаште литератур предметым школ курсышто ни-могай вес урокат алмаштен ок керт. Лач тиде уроклаште гына ту-ныктышо йочан чонжо дене, тудын моторлык нерген умылымашыж дене, шочмо калыкын моло калык коклаште верже, тудын историй да культуржо нерген сылнымут полшымо дене пашам ышта. А тиде сылнымутшо йочалан изинек палыме шочмо йылымж дене кылдал-тыш.

Литератур предметым тунеммаш тун школьного тыгай шоны-маш-влакым (цельым) шукташ вичкаралтын:

- чоншижмашыж дене виянше, шке калыкшым йоратыше, воктенесе калык-влакым пагалыше, кугу России элнам йоратыше да жаплыше айдемым кушташ;
- уш-акыш дене виянгше, ум кычалше, ончык эреак каяш тыршыше самырык тукумым ямдылаш;
- сылнымутын произведенийыш ончык ужшо кумылжым умылышо, тудын чонилтмыжым лончылен моштышо, илыш дене чак кылдалтмыжым шижше тунемшым кушташ;
- сылнымутан текстым сылнын, умылаш лийшын лудаш ту-ныкташ;
- мутмастарын возымо текстыш лончылаш, герой-влакын койыш-шоктышыштан акым пуаш туныкташ, тыгак шке семын сылнымутан текстым возаш туныкташ;
- возышаш материалым радамын чумыраш, иктешлаш, куле-шаным ойыраш, турлб источник дене паша ышташ туныкташ;
- сылнымутан произведений гыч сай могоржым ойыраш, чын герой-влакыш койышыштым аклаш да нуныш гай лияш тыршаш ку-мылым лукташ.

Литератур предмет дене палемдыме шонымашлашке шуаш школьш тун задачиже-влакым шуктыман:

- туныктымо программе ФГОС-ын йодмыжлан кельштаралтшаш;
- тун-алтыш класслаште тунемме материал деч курылтыш лийшаш огыл;
- чыла йоча ик семынак ситышыш шинчымашым налын кертшаш - тазалык дене йондымылыканат, ешлан кора ойыртемалтше йоча-влакат;
- ача-аван, школын, туныктышын, школысо моло пашаенг-влакышат кулеш наре да келшен толшо йодмашышт лийшаш; тыгодым кажне йочан поена ойыртемжым, воспитаний могырым уто-ситыжым палыман, кулеш корным ончыктен да пашам чын виктарен моштыман;
- урок да урок деч өрдыжысö пашам ваш кылдыман да ик корно дене виктарыман;
- туныктышо төнеж ден моло учреждений-влак коклаште чак кыл лийшаш;
- моло йоча деч ойыртемалтше икшыше-шамычым ужын моштыман - утларак ончык каен кертше да вараш кодыш кертше-влакым шижман; нуныш дене кулешан пашам жапыштыже да кулеш наре ыштыман;
- турлө учаשמаш, проект да шымлымаш пашалам шуктен шогыман;
- йоча-влакым, нунын ача-аваштым школ пашаш моштен ушыман;
- тунемше-шамычым школ да воктен кундемласе илыш төрсырым ужаш да тудым уэмдаш, төрлаш ушаш тыршыман;
- изинек ончыкылык пашам ойыраш, илышшыште кулешан айдеме лияш ямдылыман;
- эреак йоча-влакын тазалыкышт верч тургыжланыман, тудым пенгыдемдаш тыршыман.

Палемдыме задаче-шамычым шуктымаште шочмо йылмыш да сылнымутан литературынын рольышт моткоч кугу. Шукыж годым ыштышаш паша литератур геройын илышыжым лончылымо годымак ышталтеш. Тыгеже, лончылымо произведений-влак шке сыл-нылыкышт денат, йочам воспитатлен кертше вий шотыштат кугу кукшытан лийшаш улыт.

- Литератур курс сылнымутан произведенийым тунемме годым тыгай пашалашке энерта:
- түрлө жанран текстам умылаш тыршен, шонкален лудмаш;
  - сылнымутан текстам йўкым чын шынден лудмаш;
  - текстым түрлө семын каласкалымаш - турыс, кучыкын, посна шонымашым ойырен луктыш, кўлеш верым умылтарен, шкегыч ешарен;
  - текст почеш түлө йодышлан вашмутым пуыман;
  - почеламутым але проза дене возымо текстым ушеш тунеммаш;
  - посна геройын койышыжлан але пўтынь текстлан акым пуыман;
  - пўтынь текстлан але поена ужашлан планым але план-тезисым ышпыман;
  - произведений але поена герой нерген шонкалыман сочиненийым возыман;
  - илышыште вашлиялтше але текстысе геройын койыш-шоктышысо пример почеш шкегыч текстым чонымаш;
  - кулеш информацийым түрлө источниклаште кычал мумаш да нуным лончылен моштыман;
  - шкет але тўшкан проект пашам ыштыман;
  - ваш мугланаш, ен ойым колышташ, умылаш тыршаш, кўлеш годым ен ойыш пураш, шке шонымашым ўшандарен ойлаш да кулеш годым моштен учашаш туныктыман.

Туныктымо предметын ойыртемже

6-шо классыште тунемме предметын ойыртемже семын «Марий литератур. Тун школлан примерный программыште» палемдыме:

«6-шо классыште «мут - образ - искусство» умылымаш литератур персонажын образше нерген налме шинчымаш да түрлө жанран произведенийлаште образым чонымо йон-влакым лончылымо негызеш виянлаш. Тунемше-шамыч фольклор да сылнымутан произведенийласе персонаж-влакын койыш-шоктышыштышт калыкле (национальный) сыным муаш, конфликтшыште да сюжетшыште нунын верыштым палемдаш тунемыт, тыгак персонаж-шамычын түрлө позшыштыштым (идейно-нравственный, геройын да авторын, геройын да шкеныштыш) тангастарат».

Предмет дене ыштышаш паша

6-шо классыште тунемше-влак текст дене пашам ыштымышт годым утларакше сюжет виянмым да герой-шамычын койыш-шоктышыштыштым эскерат. Нуно, йонылыш лийде, келшышпе да келшыдыме герой-влакым ойырат, действий кузе виян толмым ончыктен кертят. Урокышто

утларак туткышым геройын молан тыге але туте ыштымыжлан ойырыман, умылттараш тыршыман.

Тиде классыште сылнымутан текстым лончылаш туныктыман. Изирак текст гыч але ужаш гыч туналын, кугурак текст-влакланат планым чоныман. Герой-влакым тушкалымым кулешан пашалан шотлыман. Тыгодым герой-шамычым мо дене икгай улмыштым палемдыман.

5-ше класс дене танастарымаште тыгай ойыртемым палемдыман: икмыняр произведенийым, герой-влакым пырля лончылымапшым пашашке утларак пуртыман.

Текстым йылме могырым лончылышаш шке вержым мушаш. Сылнештарыме йөн-влакым кычалмаш, ойыртемалтше ойыш палемден каласымаш йоча лексикым вияндаш полшат.

Утларак жапым текстысе ужаш-влакым йукум чын шынден лудмылан ойырыман. Наизусть ойлымо годымат тидыш нерген мондыман огыл.

Лудын лекме деч вара сылнымутан текст айдеме деч вашке ок ойырло. Тидым шотыш налыш, герой дене умбакыже мо лийыш кертме нерген мутланымаш йоча йылмым да фантазийым винила. Садлан тиде йбным моштен кучылтман.

Текст почеш каласкалымаш нерген посна палемдыман. Лудмо текст почеш тўрыс шарнен каласкалым деч посна (тиде пашам изирак класслаште тунемше-влаклан коден) утларак жапым кучыкменден, ойырен луктын, поена верым умылтарен, шкегыч ешарен каласкалымашлан ойырыман. Тыгодым йоча кулешыжым ойыркалаш, иктешлаш, шонаш тунемеш.

Шке семын лудаш да лончылаш темлыме произведений-шамычым кызытсе ылышыш йодмыж семын эртгараш тыршыман. Тыште турлб йбным кучылташ лиеш - туныктышо шке шоналтен ямдылышаш.

Тунемме пашан лектышыже

Личностный лектыш

- шочмо калыкын да тыгак России да тунямбал калык-влакын тувыраштым, ылыш-йула ойыртемыштым, чон поянлыкштым сайын палыпаш; шке калыкым да Шочмэлым йоратышаш;
- тунеммашын кулешлыкшым сайын умылышаш, умбакыжат шке шинчымашым келгемден да шарен шогышаш; ылышыште шке вержым кычалаш; могай пашам ыштен кертмыжым палышаш;
- туняужмашыж дене кажне калыкын, еныш шкешотан ул-мыжым умылышаш, кызытсе шанче виянмым да мер ылыш кукшы-тым ужын да шижын моштышаш;
- кеч-могай енынат, калыкышат шкешотан улмыжым умылышаш, пагалышаш; тудын туняончалтышыжым, ылымжым, йулажым жаплышаш; моло ен-влак дене мутланышаш, нунын ой-ыштым умылышаш;
- изирак да кугурак, иктанаш-влак коклаштак, вес калыкын енге-шамыч коклаштак шке кулеш семын кучышаш;
- школ да мер ылышыште шке кулешлыкшым умылышаш да моло дене тўр пашам ыштышаш;
- яндар чонан поро айдеме лийшаш; самырык ен шке ыштыме пашажлан вуйын шогышаш, ойлымо шомакшылан мутым кучышаш;
- кеч-могай паша годымат, тыглай ылышыштат чыла денат мутланен моштышаш, ик ойыш шуаш тыршышаш;
- тўняште ылышын эн шерге улмыжым умылышаш; йыр пўртўсым аралаш кўлым палышаш;
- ешын, воктенысе лишыл ен-влакын эн кўлешан да шерге улмыштым умылышаш да нуным аралаш кўлым палышаш;
- шочмо, пошкудо да тўнямбал калык-шамычын сылнымут тўняштым тунемме гоч моторлык, патырлык нерген умылышаш.

Метапредметный лектыш

- тунеммашын кўлешлыкшым шке умылышаш, ончылан у задачым шынден кертшаш;
- шонымашке шумо корным шке ужын моштышаш, кулеш годым шуко корно гыч иктым ойырышаш;
- шонымашке шуашлан ыштыме пашажым шке аклышаш, йонылышыжыш муын моштышаш; кулеш гын, шонымашке вашталтышым пуртен кертшаш;
- туналме пашан чын але чын огыш корно дене каяш тўналме жапшым шижшаш, чынжым ойырышаш да иктепшен моштышаш;
- пашаште тўрлб схеме, символ, модель ден пале-влакым шкалан йоршым ыштен моштышаш але улшыжым кучылт кертшаш;
- умылен лудын моштышаш; туныктышо да иктанаш-шамыч дене пашам ыптен кертшаш; шкетын але грушо дене ыштен кертшаш; учашымашке пурен але тушеч лектын моштышаш; шке шонымашым ушандарен ойлен кертшаш;
- йылме поянлыкым ылышыш тўрлб йыжынлаштыже кулеш семыш кучылтшаш; ойлымо да возымо йылмым моштен кучылтшаш;
- кызытсе информативно-коммуникационный технологийым кучылт моштышаш.

Предметный лектыш

- сылнымутан произведенийлаште нўлталме тўн проблеме-влакым ужын да аклен

моштышаш;

- литератур производений да тудым возымо жап кокласе кылым умылышаш, сылнымутышто нӧлталме курымышлык да тачысе кечын нравственный негызшым рашемдышаш;

- литератур текстам лончылен моштышаш: род ден жанр ойыртемем, темем, тӱн шонымашым, возышын кумылжым шижшаш, герой-влакын койыш-шоктышышггым рашемдышаш, ик але икмьшяр производенийысе герой-влакым танастарен аклышаш;

- производенийыш сюжет элементшым, чоналтмыжым, иылмыжым, сӧрастарыме йӧн-шамычым рашемдышаш, идейно-художественный содержанияжым почмаште нунын верыштым палемдышаш;

- сылнымутан производенийым лончылымаште литературшанче терминологий дене пайдаланен моштышаш;

- литератур полшымо дене шочмо калыкнан илен толмо корныжым, ойыртегалтше койыш-шоктышыжым, кӧргӧ чон моторлыкшым, тӱвыражым, йылме вий-куатшым, поян вершӧржым шижын да ужын моштышаш, тиде поянлыкым вес калыкын уш-акыл да шӱм-чон поянлыкышт дене танастарен аклышаш;

- сылнымутан производений деке шке кумылжым ончыктышаш, нунылан акым пуышаш;

- литератур производений нерген шке шонымашым каласен моштышаш;

- авторын позицийжым умылышаш да тудын деке шке кумылым ончыктышаш;

- тӱрлӧ жанран производений-влакым колыштын да лудын умылышаш;

- шочмо йылмын мут поянлыкшым да, текстым кучылтын, производенийын содержанияжым каласкален моштышаш, лудмо але колыштмо текст почеш йодышлан вашмутым пуышаш, монолог ден диалогым чонышаш;

- тунемме производений-влакын тематикышт да проблематикыштым лончышымаш дене кылдалтше изложений ден сочиненийым, классыште да мӧнтыштӧ возымо творческий пашам ыштышаш;

- литератур производений-шамычым эстетик могырым аклышаш;

- сылнылыкым ужын да шижын моштышаш.

Тунемшаш материалым шагат шот дене шелельмаш

Литератур производенийым лудаш да тунемаш - 24 шагат. Шке семын лудаш да канашаш - 5 шагат. Иылме лывыртыме паша - 3 шагат.

Туныктым годым энертшаш тӱн книга

Марий литератур: 6-шо класслан учебник-хрестоматий / И С. Иванов ямдылен. - Йошкар-Ола: Марий книга савыктыш, 2008.

Тунемме курсынын содержанияже

Ончылмут. (1 шагат.)

Сылнымутан литератур - илышын воштончышыжо. Тудын тун геройжо, вийже да кулешлыкше.

Калык ойпого.

Калык лирике

Лирике нерген туналтыш умылымаш. Калык лирикыш калыкын туняумылымашыжым, койыш-шоктышыжым, илыш-йулажым, ку-мылжым почыш пуымыжо, айдемын чон кӧргӧ моторлыкшым, уш-акыл поянлыкшым ончыктымыжо.

Муро - сем да мут дене каласыме производений. Калык мурын турлб улмыжо: ожшео неле илыш, еш илып да йбратымаш нерген, тулык енын мурьго, рекрут да салтак муро, авыл (обряд) муро, муро-шонымаш, такмак-влак да т.м.

Шке семын лудаш да канашаш. (1 шагат.)

Калык муро-влак: «Аван кымылжым ужаш ыш ли», «Тулык ден вараш». Календарь да йула дене кылдалтше муро-шамыч. Рекрут муро-влак. Такмак-шамыч.

Тоштыен ой. (5 шагат.)

«Кавасе удыр - кутучо».

Мифыште марий калыкын туняончалтышыже, илышумышы-машыже, пуртус дене кылже. Поро ден осалын вашпижмышт, вужа-ваш шогымышт.

«Ильше ку».

Легендыште патырӧеныш шочмӧл, калык верч колянумыже, чын верч шогымыжо, патырлӧпеше. Шоналтыде ыштыме пашан лектышыже.

Акпарс нерген преданий.

Произведенийыште ончыктым историй событий-влак. Марий талешкын калык верч колянмыже. Тудын пентыде уш-акылже, калык ончыкылык илышым ужын моштыммыжо, илыш чыным шотыш налын, лудде, шонымашке шуаш тыршымыже.

Литератур теорий: литератур да фольклор. Тонгаеиг ой нерген умылымаш. Миф, легенде, преданий. Гиперболо. Литото.

Эпос. (2 шагат.)

А. Спиридонов, А. Мокеев. «Югорно». (18-ше мур.) Поэт-влак нерген кучык ой.

Эпосысо Пампалчын эрык да йоратымаш верч пентыдын шогымыжо, осал вий ваштареш кучедалмыже. Йомакысе да эпосысо Пампалчын образше, ойыртемже да икгайлыкше.

«Калевала». (1-ше рун гыч ужаш. А. Иванова кусарен.)

Эпосышто сандалыкын да Мландын шочмыжым финн-угор калык-влакын туняумылымашыштлан негызлен суретлымаш.

Марий сылнымутышто сар теме. (12 шагат.)

В. Иванов. «Вудшо келге, серже тура». Писательын сылнымутан литературыш толмо корныжо. (5 шагат.)

Кугу Ачамланде сар жапыште марий ялын, йоча-влакын илышышт, калык-шамыч коклаше келшымашын пентыдеммыже.

Литератур теорий: произведенийын вуймутшо. Тематике да проблематике.

Г. Матюковский. «Петю» (ужаш-влак). Поэт нерген ой. (2 шагат.)

Изинекак луддымб кушшо рвезыш тале, шочмэлым йбратыше салтакыш савырнымыже. Тудыш курымашлык подвигше.

Литератур теорий: лироэпике, поэме. Произведенийын па-фосшо.

Н. Лекайн. «Шортньо падыраш» (поена ужаш-влак). Писатель нерген ой. (3 шагат.)

Кугу Ачамланде сар жапыште йоча-влакын келшен, икте-весе-лан полшен илымшыгт, шочмэлым тушман деч аралымаппсе вий шутымо надырым пышташ тыршымышт

Литератур теорий: литератур герой. Персонаж (тун да второстепенный). Сюжет да композиций. Эпизод. Портрет. Диалог да монолог.

Пуртус, шочмо мланде да калык. (8 шагат.)

Семен Николаев. «Ик пушенге ок ышгге пуртусым». Шочмо кундемым моктен мурышо поэт. (2 шагат.)

Кажне калык шудыр семын йолга. Но нуно, пырля ушнен илен гына, илышым тузатен кертыт. **«Кугешна лумжо дене марий».**

Литератур теорий: лирике, почеламутын чоналтмыже. Рифме. Стрoфа.

Поэтын шочмо калык дене кугешнымыже, тудым аклыме кумылмыжо.

А. Мичурин-Азмекей. «Керем онго». Марий пуртусым келгын шымлыше писатель. (2 шагат.)

Ойлымашыште шочмо вершбрым йбратыме да пуртус поянлы-кым аралыме йодышым нблталмаш.

Литератур теорий: автор-повествователь нерген умылымаш.

А. Иванова. «Ойлат, каяш гыш мланде турыш...» Шочмо кундемым моктен мурышо поэтессе. (1 шагат.)

Почеламутышто шочмо кундем, ача-ава сурт дене кугешнымаш кумылым ончыктымаш.

Г. Сабанцев. «Шочмо пыжаш». Поэт нерген ой. (1 шагат.)

Кажне айдемьшан шочмо верын шерге улмыжо, чон ласкалы-кым, вийыш, творчестволан ушаным да энэртышым пуэн шогымыжо.

Литератур теорий: лирический жанр-влак: почеламут, моктеммур (ода), элегий.

Мустай Карим. «Куэ лышташ нерген». Поэт нерген кучык ой. (1 шагат.)

Почеламутышто Российысе калык-влакын иза-шольыла келшен илымшытым суретлымаш.

Паша айдемьшан илаш туныкта.

В. Сапаев. «Мом каласет, Миля?» Писатель нерген ой. (4 шагат.)

Повестыште йоча-влакын тушкан келшен илымшытым, пайда-ле мер пашам шуктен шогымпыгтым, пашаш шуаралт кушмыштым суретлымаш. Авторын шкешотан йоча илышым моштен, романтике сыным пуртен почыш пуымыжо.

Литератур теорий: эпический жанр: ойлымаш, повесть.

И. Горный. «Мый удем». Поэт нерген ой. (1 шагат.)
Почеламутышто пашан верже да кулешлыкше нерген шонкалымаш.

Йылме лывыртyme паша

Сылнымутан, научно-популярный да публицистике сынан текст-влакым сылнын, йукын, раш, умылаш лийшыш лудмаш, планым чонымаш. Роль дене лудмаш, сылнымутан произведенийым модыш ончыктымаш. Тунемше-влакын лудмо компетенцийыштым вияндаш полшышо негыз семын тунемме текстым наизусть устан да сылнын каласкалымаш. Текстлан устный комментарий, устный доклад-сообщений. Содержанийым тўрлө йон дене (тичмашын, кўчыкын, тўнжым ойырен, комментарий дене, герой ден событий-влакын акым пуэн) каласкалымаш. Шкевуя лудмо литератур да изобразительный искусство произведений-влакын, ончымо спектакль але телепередачылан, тусо событий ден герой-влакын акым пуымаш. Литератур произведенийлан аннотацийым, аклыме ойым (отзывым) возымаш. Произведенийым лончылымо да тыгак искусствын моло ужашлаштыже сылнымут образым да мут образым турлб ситуацийлаште кучылтмо дене кылдалтше йодыш-влакын вашмутым пуымаш. Персонаж-влакын ойлымо-возымо характеристике (тун туткыш портретым да йылме ойыртемым лончылы-машлан ойыралтеш), герой-влакын койыш-шоктышыштым да чон-шижмашыштым танастарымаш. Сылнымутан произведенийыште сюжетым, конфликтим да эпизодым (кульминационный, финальный) лончылымо сочинений, событийым аклыме нравственно-философский темылан сочинений, шкевуя лудмо произведенийлан аклыммут. Произведенийын сылнымут тўняжым (тематике, идей, проблематике, пафос, сюжет, конфликт, чоналтмаш, образ системе, авторыне позицийже) лончылымо сочинений, писатель нерген (ешартыш материалым кучылтын) каласкалымаш. Произведенийын посна проблемыжым (жанр, композиций, йылме, проблематике, молат) лончылымаш дене кылдалтше сочинений, тыгак изирак эпический да лирике сынан произведений-влакым тичмашын аклен возымо творческий паша. Сылнымутышто мучаш марте шуйнышо («сквозной») темылан сочинений, нравственно-философский да публицистике сынан сочинений-эссе, шкевуя лудмо произведенийлан аклыммут (цитатым кучылтын да танастарен"возымо), литературно-критический статья-влакын конспект. Творческий компонентан изложений. Реферат да проект паша.

Сочинений ден изложений тунемше-влакын шонымым чын да радам дене каласкален моштымаштым, йылме дене пайдаланыме усталыкыштым тергыме тун йонлан шотлалтыт.

V - IX класслаште сочинений ден изложений программын «йылме лывыртyme паша» ужашыж дене келшышын эртаралтыт.

Тичмаш изложенийлык текстын кугытшо тыгайрак лийшаш: V классыште - 1-1,5 странице, VI классыште - 1,5 - 2; VII классыште - 2-2,5; VIII классыште - 2,5-3; IX классыште - 3-3,5.

VIII да IX класслаште иктешлыше тичмаш контрольный изложенийын текстше 50 мутлан кугурак лийын кертеш: тыште изложенийым урокышто ямдылалтде возаш туналыт.

Классыште возымо сочиненийын кугытшо тыгайрак лийшаш: V классыште - 1 - 1,5 странице, VI классыште - 1,5 - 2; VII классыште - 2 - 2,5; VIII классыште - 2,5 — 3; IX классыште - 3-4 странице.

Туныктышо палышаш: сочиненийын кугытшо моло турлат лийын кертеш. Тидлан турло амал уло: сочиненийын стиль да жанр ойыртемеже, темыже да шонымашыже, тунемше-влакын писын але эркын возымышт, нунын класс гыч классыш кушкын-виян" толмышт. .^,

Сочинений да изложений полшымо дене теве мо тергалтеш: 1) темым почын моштымаш; 2) каласкалыме стиль, тема да задаче дене келшышын, йылмын йонжө дене пайдаланен моштымаш; 3) чын возымо нормо ден правилым шотыш налмаш.

Кеч-могай сочинений ден изложений кок отметке дене аклаттеш: иктыже содержаний ден йылме ойыртемыжлан, весыже - грамотностьлан, лачшыш манащ, орфографический, пунктуационный да йылме нормым эскерымылан.

Сочинений ден изложенийын содержанийыштым аклыме годым теве мо шотыш налалтеш:

- тунемшыш пашаже темылан да тун¹ шонымашлан кузе келшен толеш;
- темым тичмашын почын пуэн мо;
- фактический материал чын кучылталтын мо;
- чын радам дене возымо мо.

Сочинений ден изложенийын йышме ойыртемыштым аклыме годым теве мом ончыман:

- турло мут да грамматический строй дене пайдаланымым;
- икгай стиль дене да сбралын возымым;
- йылме шотышто экшыкым.

Грамотность тунемшыш орфографический, пунктуационный да грамматический

йонылышым мыняре ыштымыжым ончен аклалтеш.

«5» 1. Пашан содержанияйже тема дене турысnek келшен толеш.

2. Факт шотышто йонылыш уке.

3. Содержанийым радам дене каласкален пуымо.

4. Паша мут поянлыкше дене, турло предложенийым чон-ен моштымо дене, мутым чын ку-чыштмо дене ойыртемалтеш.

5. Ик стиль дене, соралын возымо. Содержаний могырым 1 экшык да йылме могырым 1-2 ситыдымаш лийын кертеш.

Грамотность шотышто: 1 орфографический, але 1 пунктуационный, але 1 грамматический йонылыш лийын кертеш.

«4» 1. Пашан содержанияйже тема дене ту IT шотышто келшен толеш (южо вере изиш ордыжко коранеш).

2. Содержаний тун шотышто чын, но южо фактым йонылышкучылтмо.

3. Шонымым каласкалыме радамым изиш луген пуымо.

4. Мут поянлык ден грамматический строй турло сынан.

5. Икгай стиль дене, соралын возымо.

Путынь пашаште содержанияй могырым экшык 2 деч шуко лийшаш огыл, йылме шотышто 3 - 4 ситыдымаш лийын кертеш.

Грамотность шотышто: 2 орфографический да 2 пунктуационный йонылыш але 1 орфографический да 3 пунктуационный йонылыш, але орфографический йонылыш уке годам 3 пунктуационный йонылыш, тыгак 2 грамматический йонылыш лийын кертеш.

«3» 1. Пашаште тема деч палынак коранеш

2. Тун шотышто чын, но йонылыш кучылтмо фактат коклан вашлиялтеш.

3. Шонымым каласкалыме радам южгунам лугалтеш.

4. Шукыж годым икгай мут ден предложений-влак улыт, южо шомакым йонылыш кучылтмо.

5. Стильым луген возымо, йылме сораллык ок сите.

Путынь пашаште содержанияй могырым 4 экшык деч шуко лийшаш огыл да йылме шотышто 5 ситыдымаш марте лийын кертеш.

Грамотность шотышто: 4 орфографический да 4 пунктуационный йонылыш але 3 орфографический да 5 пунктуационный йонылыш, але орфографический уке годым 7 пунктуационный йонылыш (V классыште - 5 орфографический да 4 пунктуационный йонылыш), тыгак 4 грамматический йонылыш лийын кертеш.

«2» 1. Паша темылан келшен ок тол.

2. Шуко фактым йонылыш кучылтмо.

3. Пашан чыла ужашыштыже шонымым каласкалыме радамым лугымо, нунын коклаште кыл уке, планлан паша келшенок тол.

4. Турло мут пеш шагал, икгай кучык предложений-влак гына улыт, коклаштышт кыл уке гаяк, мутым чучкыдынак йонылыш кучылтмо.

5. Стиль икгайлак ок кой. Путынь пашаште содержанияй могырым 6 экшык деч шуко ыштыме, йылме шотышто 7 ситыдымаш утла уло.

Грамотность шотышто: 7 орфографический да 7 пунктуационный йонылыш, але 6 орфографический да 8 пунктуационный йонылыш, але 5 орфографический да 9 пунктуационный йонылыш, але 8 орфографический да 6 пунктуационный йонылыш, тыгак 7 грамматический йонылыш лийын кертеш.

Палемдымаш. 1. Сочиненийым аклыме годым тунемшын пашам шкевужа ыштымыжым, понен моштымыжым, сорал йылме дене возымыжым да сочиненийын ужашлажым моштен, чаткан чонымым шотыш налаш кулеш. Онай шонымаш уло да тудым сайын каласен пуымо гын, сочиненийлан икымше отметкым ик баллан кугемдаш лиеш.

2. Сочинений тиде нормышто ончыктымод деч иктат пеле-кок пачаш кугу гын, пашам аклыме годым «4» отметкым шындыме нормативым ик единицлан, а «3» отметкым шындыме нормативым кокытлан кугемдаш лиеш. Мутлан, 3 орфографический, 2 пунктуационный да 2 грамматический йонылыш уло гынат, грамотностьым аклыме годым «4» отметке шындалтеш (2-3-2, 2-2-3 йонылыш улмо годымат тыгак «4» отметке лиеш); 6-4-4, 4-6-4, 4-4-6 йонылыш уло гын, «3» отметкым шындыман; «5» отметкым шындыме годым сочиненийым палемдыме деч кугум возымо шотыш ок налалт.

3. Сочинений але изложений шуко шотышто сайын возалтын, но темым почын пуймо огыл гын, содержания ден йылмылан икымше отметкым сайым шындаш ок лий.

ТЕМЛЫМЕ МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИЙ ЙӦН

Тачысе школышто сылнымутан литературым туныктым сомыл ятыр у йӧным да урокым турло ИК-технологий дене пойдарымашым йодеш. Предмет деке тун требований-влак кокла гыч иктыже библиотеке фондышто примерный программыш пуртым сылнымутан текст-влак ситыше лийшаш улыт. Тыгай текст-влакым пример шотеш «Марий литературым тунемме содержанияй» лончышто кажне класслан посна ончыктым. Мутат уке, тушто палемдыме произведений-влакын спискышт тичмаш огыл, туныктышо шкегыч нуным ешарен але тушечын келшышыжым ойырен налын кертеш.

Тыгак библиотеке фондышто предмет дене нормативный документ-влак (кугыжаныш стандарт, примерный программе), тунемме книга, литератур дене методический польш, паша тетрадь, дидактический материал, турло справочник, энциклопедий литератур да Т.м. лийшаш улыт.

Материально-технический базе деке кызытсе требований гыч весыже - электронный библиотеке (теме дене кылдалтше информационно-справочный материал, сылнымутан текст але тудын ужашыже, историй документ, фотографий, видео, анимаций, таблице, схеме). Литературым тунемме процессыште писательын портретшым, фотографийым, демонстраций материалан альбомым (писательын илыш да усталык корныж нерген да т.м.), тыгак литературшанче терминологий таблицым кучылтман. Тидыже писатель дене палдарыме, сылнымутан произведенийым историко-литературный контекстыште лончылымо, вес предмет дене кылым пенгыдемдыме годым моткоч кулешан.

Урок шот дене тематический планирований

№ п/п	Урокын темыже	Урокын типше	Пуышаш шинчымаш	Йоча мом ыштышаш	Могай лектышым вучыман			Мбнтысо паша
					Предметный лектыш	Метапредмет-нынш лектыш	Личностный лектыш	
1	Ончыл-мвт	Комбинированный урок	Сылнымутан литератур - илышын воптончышыжо.	Теме почеш у шинчымашым налшаш. Учебникысе текстым умылаш тыршен лудшаш. Ончыч лудмо книга нер-ген мутланышаш. Школ библио-текыш экскурсий. Литератур теорий гыч шинчымашым налшаш.	Книга дене паша ышташ тунемшаш.	Кулеш книга кушто муаш лий-мым палышаш. Йодышым шындышаш да тудлан вашмутым шке кычалшаш.	Тунемаш, лудаш кулешлы Кым умылышаш.	Йоратыме литератур герой нерген каласкалаш ямды-лалташ.
2	Калык ойпого.калык лирикe.	У шинчымашым налме урок	Муро - калык чон поянлык. Тудын семже да мурышовак. Калык лирикын тематикыже. Ожнысо илыш нерген муровак	Калык муровакым лудшаш да темыштым рашемден кертшаш. Шкетгыч икмьяр калык мурым каласен кертшаш. «Марий калык муро» (В.М. Васильев чумырен) книгаште тошто муро-вакым лудшаш да темы-	Калык мурын сылнылык-шым умылаш тыршышаш. Муро-вакыгм тематике дене шеле-даш тунемшаш. Ешартыш источник дене паша ышты-ме навикым вшнгдышаш	Шонен лудаш тунемшаш. Шуко гыч кулешым ойырышаш. Поена ой по чеш монолог сынан текстым чонен кертшаш	Шкетын да тушкан паша ыштен кертме нерген умылышаш.	Ача-ава, коча-кова деч йодыштыш, калык мурым возен толаш але В.М. Васильевым чумырымо «Марий калык муро» книгаж гыч 2-3 мурым возен толаш.
3	Калык литрикe	У шинчымашым налме урок	Школ библиотеке, туныктышын книга поянлыкыштым кучылтын, кызытсе такмак-вак дене палдарышаш.	Учебникысе муро текст-вакым шымлен лудшаш. Шке гыч икмьяр мурым каласен кертшаш.	Ешартыш источник дене паша ышташ тунемшаш.	Икгайлыкым кычалын, йодышлан вашмутым мушаш., материалым погышаш.	Этикын нормыжым шуктен, кугыен дене мутланен моштышаш, ку*леш информацийым налшаш.	7-8 кызытсе такмакым возен толаш.

4	Шке семын лудмым канашымаш. Программе почеш темлыме муро-влак	Урок деч Ӧрдыжы-штӧ лудмо произведени й-влак	Калык муро-влак. Календарь да йула дене кыл-далтше муру-влак. Рекрут муру-шамыч. Такмак- влак	Ешартыш источ- никласе текстымышылен лудшаш.Шкегыч икмыняр калык мурым Каласен керт-шаш. Муро- -влакым кулеш интонаций дене лудш- аш.Муро-шамычын тематикыштым рашемдышаш	Ешартыш источник дене паша ышташ тунемшаш. Муро- -влакын содержа-нийыштым ойыркален моштышаш	Шонен лудаш тунемшаш. Калык мурым умылтарен, монолог да	Калыкын акрет годсек ушан, мо-торлыкым умылен моштышо улмыжым шижшаш	Кызытсе жаплан келшен толшо такмак- -влакым чумыраш
5	Калык мурым палыше дене вашлиймаш.	Вашлиймаш урок	Тудын почеш муро текстым возымаш	Енын мутшым кольшт моштышаш, мурышо ен почеш возен кертшаш.	Фольклор погымо навыкым вияндышаш.	Мутланyme этикетым шуктышаш.	Калык талант мучашдыме- шонымашым умылышаш.	Шке гыч калык мурым погаш да мураш тунемаш.
6	Тоштыен' ой. «Ка- васе удыр - кўтучӧ» миф	У шинчы- машым налме урок	«Кавасе удыр кўтучӧ» мифын содержанийже. Мифысе ге-рой- -влак. Поро ден осалын кре- далмышт. Ожнысо Марий калыкын ильш умылымашыже	Ешартыш источник почеш текст дене палыме лийшаш. Текстым умылаш тыршен лудшаш але ко- лыштшаш. Текстлан планым чонышаш	Ешартыш источник дене пашам ышгы- шаш.	Шарнаш тыршен лудшаш да кольшт-шаш. Шонал-тыде ыштыме але ойлымо деч вара лийын керт- ше случай коклаште кы- лым шижшаш	Калыкын акрет годсек ушан улмыжым, поро ден осалым ойырен мошты- мыжым шижшаш.	Пушенте-влакын шочмы-штым кузе умылта-рыме? Уст ный текстым ямдылаш
8	«Ильше ку*» легенде	Шинчымаш ым пенгыдемды ме урок	Легендысе герой- -влакын койыш- шоктышыштым шинчымаш.	Герой-влакын койыш- шоктышыштым лончылышаш.План- ым чонымаш.»Йоча- -влак могай йонылышым ыштеныт?» текст	Герой-влакым сай ден осаллан , йонылыш ыштыше-влаклан шеледышаш	Монолог сынан текстым чонышаш	Шочмо калыкын ончыкылык сай ильшыж верч шонышо геройын ильшыже пример лийшаш.	Марий патыр-влакым возен толаш

7	«Ильше ку» легенде	У шинчыман!ымналме урок	Легендын содержанияда тун шонымашыже. Чумбылатыш образше.	Легендын текстшым йукым чыш шынден лудшаш. Чумбылатыш да йочавлакын койышшым умылгарен кертшаш.	Текстшым выразительно лудмо навывкым вияндышаш.	Пашан чын але чыш огыл корно дене кайымыжым шижшаш, чыш корным шке кычалшаш. Шуко вашмут гыч кулешанжым ойырен моштышаш. Монолог сынан текстшым чонышаш. Пашам шке семын ыштен кертшаш.	Шке вийлан, палымашлан ушанышаш.	Молан Чумбылат марий-влакым аралымым чарнен? Устный текстшым ямдылаш.
9	Акпарс нерген преданий	У шинчымашымналме урок	Преданийыште ончыктым историй событий. Преданийыш содержанияда тун шонымашыже.	Произведенийыште ончыктым историй событий палышаш. Преданий текстшым йукым чыш шынден лудшаш. Тун содержанияныим палышаш, шонымалшжым	Прозо дене возымо текстшым лудыш моштышаш.	Шке шонымашым монолог семын ойлышаш, тидлан кулеш верым тек-стыште муын моштышаш. Ой дене еным ушан-	Шочмо калыкш ончыкылык сай илышыж верч шо-нышо героини илышыже пример лийшаш.	Преданий текстшым планым чонаш.
10	Акпарс нерген преданий	Йылмелывыртиме урок	Акпарс ден Чумбылатыш образышт. Нунын ик-гайлыкш да ойырте-мышт. <i>Лит. теорий:</i> литератур да фольклор. Тоштыен ой. Миф, легенде, преданий. Гиперболо. Литото.	Кок произведенийым, кок образым танастарышаш, икгайлык ден ойыртемым ончыктышаш. Литератур теорий гыч шинчымашым пентыдемдышаш.	Произведений да герой-влакым тангастарен лончылышаш.	Шке шонымашым ушандарен умылгарен кертшаш. Тидлан текстла гыч кулеш цитатевлакым кучылтшаш. Ой дене еным ушан-дарен кертшаш.	Калыкын илышыж нерген шо-нышо ен>влек талешкыш савырнат - ойым умылышаш.	Талешке могай лий-шаш? - йодышлан вашмутым ямдылаш.

11	Программе почеш темлыме произведений-влак. Шке семын лудмым канашымаш.	Урок деч брдыжыштб лудмо произведений-влакым лончылымо урок	Программе почеш пуюмо произведений-влакым лончы-лымаш.	Кажне йочалан посна пуюмо произведений-влакым лончылышаш - темыже, тун шонымашыже, герой-влакше, сюжет корнын вшнгмыже. Поснак шарнымашеш кодшо ужашым турыс каласкалышаш	Шкет енлан пуюмо посна пашам шуктышаш.	Темлыме текстште кулеш ин-формацийым шке семын кычал мучашаш. Ямдылыме пашан ситыше улмыжым шке шижшаш. Лектын кертше йодышым шижшаш. Шке шонымашым монолог семыш ойлышаш, колыштшо-влаклан ушандарен моштышаш	Иктаншп-влак ончыл-но шкем пенгыдыш кучышаш, йылме эти-кетым шуктышаш. Кулеш го-дым туныктышо деч польпым йодын моштышаш. Йолташын ойжым колышт моштышаш	Йолташ-влакыш ойышт почеш келшыше произведенийым лудаш.
12-13	А. Спиридонов, А. Мокеев. «Югорно» эпос (18-ше мур)	У шинчымашым налме урок	Марий эпосын тунал-тышыже. «Югорно» эпосын со-держанийже, сюжет рудыжб, сышнымут ойыртемыже. Пампалчыш образше. Произведенийын чон'алтме ойыртемыже.	Ешартып источник дене пайдаланен, эпосын текстшым йукым чын шынден луд-шаш але умылаш тыршен колыштшаш.	Йукым чыш шынден луд-шаш. Кулеш верым ойырен луктын каласкалышаш.	Герой-влак нерген ойлымо годым текстсые цитате дене пайдаланен моштышаш. Шарнаш тыршен лудшаш але колышт-шаш.	Шке эрыкше да йбраты-машыж верч айдеме кучедал моштышаш - шоны-машым умы-лышаш.	«Югорно» эпосын вес мур-влакшым лудаш.
14	«Калевала» карел офинн эпос гыч 1-ше рун (А. Иванова кучарен)	У шинчымашым налме урок	Эпосышто сандалыкын да Мландын шочмыжым ончыкты-маш. Тунг ге-рой-влак. Юзо предме-тын, вийын верже. Произведенийын чоигалтмыже да сылнылык ойыртемыже	Ешартыш материал почеш произведенийын содержания дене палыме лийшаш. Тун' герой-влакын койыш-шоктыш-штым лончылышаш. Текстым йукым чын шын ден лудын моштышаш -	Тушка енлан пуюмо пашам шуктышаш. Шке семын иктешлен моштышаш.	Темлыме текстште кулеш ин-формацийым шке семын кычал мучашаш. Лектын кертше йодышым шижшаш. Шке шон машым монолог семыш ойлышаш, колыштшо-влаклан ушандарен ойлышаш	Иктангаш-влак ончыл-но шкем пентыдын кучышаш, йылме эти-кетым шуктышаш. Кулеш го-дым туныктышо деч польшым йодын моштышаш. Йолташын ойжым колышт моштышаш	«Ильш муро» (8-ше клас-слан чумырымо сборник) книга гыч «Кан-телен шоч-мыжо» ужашым лудаш

15	В. Иванов. «Вудшб келге, серже тура»	У шинчы-машым налме урок	В. Ивановын илышыже да творчест-выже. «Вудшб келге, серже тура» по-вестыш содержанияйже да тун" шоны-машыже. «Поран» ужаш дене паша. Ужашлан планым чонымаш. «Эйно» ужаш дене паша.	В. Ивановын илыш корныж дене палыме лийшаш. Биогра-фийыш محتوا-нийжым кучыкем-ден калас-калышаш; текстлан планым чонышаш. Произведенийыш тун-содержанийже дене, геройжо-влак дене палыме лийшаш. «Поран» ужашым лудын лончылышаш.	Хронологий таблицын кулешлык-шым умылы-шаш. Лудмо навыкым виянгдышаш. Шонымашым текстсые цитате дене пентьдемды-шаш. Повесть чон-алтме ойыртемым палышаш.	Марий йылме поянлыкым, ончыч налме шинчы-машым кучылтын, писатель нерген калас-калышаш. Шже пашалан акым пуэн моштышаш. Чыш але чын огыл корно дене кайы-мым аклен кертшаш. Мучашлан иктешлен моштышаш.	Вий дене талырак йол-таш весым чаманен моштышаш - шонымашым умы-лышаш.	Ондре ден Элыксаныш койыш-шок-тыттытплан акым пуаш.
16	В. Иванов. «Вудшб келге, серже тура» повесть	Шинчы-машым пенгы-демдыме урок	Повестын содержанияйже дене пашам шуйымаш. «Ачажын портретше» ужаш дене паша. Ужашлан планым	Иоча-влаклан шеледен пуышаш йодыш-влак: 1. Молан Ондре суртоза протеш кодеш? 2. Кузе Ондре ачажын фотожым сбрастара? 3. Кузе рвезе ачажым суртышто алмашта? 4. Ондрен койышы-жо кузе ваштал-теш? 5. Олюн пашаче ку-мылжым кузе ончыктымо	Текст гыч кулеш верым поснак умылаш тыршен лудшаш. Шонымашым текстсые цитате дене пентьдемды-шаш. Текстлан планым ыштышаш.	Текст гыч кулеш верым каласкалыме годам цитатам чын ойырен моштышаш. Тезис сынан план-лан кулеш ойлончым текст гыч ойырен моштышаш. Иктешлы-машым ышташ тунемшаш.	Туняште ача-ава деч шерге ни-моат уке - шонымашым умылыгыаш.	Элыксан осал шоны-маш дене Эйнолан шойыштеш мо? - йодыш дене мутланаш ямдылалташ.
17	В. Иванов. «Вудшб келге, серже тура» повесть	Шинчы-машым пенгы-демдыме урок	Повестын содержанияйже дене пашам шуйымаш. «Поро кумыш» ужаш дене паша. Ужашлан планым чонымаш.	Иоча-влаклан шеледен пуышаш йодыш-влак: 1. Эйно деке могай ойго толын? 2. Молан Эйно йочабртыш кайынеже? 3. Те-нис кугызан каласкалымыж гыч мом пален налаш лиеш? 4. Олю могай йонылыш пашам ышта? 5. Иоча-влак шашке дене кузе модыт?	Текст гыч кулеш верым поснак умылаш тыршен лудшаш. Шонымашым текстсые цитате дене пентьдемды-шаш. Текстлан планым ышты-шаш.	Текст гыч кулеш верым каласкалыме годем цитатам чын ойырен моштышаш. Тезис сынан план-лан кулеш ойлончым текст гыч ойырен моштышаш. Иктешлы-машым ышташ тунемшаш.	Поро кумыл чылажымат эмлен кер-теш - шонымашым умылышаш.	Турлб вур-гемым, шерге арверым калык молан пога? Тидын нерген мом паледа? - йодыш -влаклан вашмутым ямдылаш.

18	В. Иванов. «Вудшо келге, серже	Шинчымашым пентыдемдыме	Повестын содержанийже дене пашам шуйымаш. «Эйно - мыйыш шольым» ужаш дене паша. Ужашлан планым чонымаш	Йоча-влаклан шеледен пуышаш йодыш-влак: 1. Ужаш гыч элнан историйже гыч мом пален налаш лиеш? 2. Теле касым кузе суретлыме? 3. Ондрем мбнтыштыжб могай куан вучен? 4. Эйнон шумы-штыжб могай ушан шочеш? 5. Ийван ден Овдакин ешыштышт Эйно ко лиеш?	Текст гыч кулеш верым поснак умылаш тыршен лудшаш. Шонымашым текстысе цитате дене пентыдемдышаш. Текстлан планым ыштышаш	Текст гыч кулеш верым каласкалыме годым цитатым чын ойы рен моштышаш. Тезис сынан планлан кулеш ойлончым текст гыч ойырен моштышаш. Иктешлымашым ышташ тунемшаш	Енын куан-жат илаш вийым пуэн кертеш - шонымашым умылышаш	Эйнон илышыже умбакыже могай лийшаш? - йо дышлан вашмутым ямдылаш.
19	В.Ивановын «Вудшо келге, серже тура» повестыше почеш иктешлымаш урок.	Шинчымашым пентыдемден иктешлымаш	Чумыр повесть почеш ушештрымаш		Текст гыч кулеш верым поснак умылаш тыршен лудшаш. Шонымашым текстысе цитате дене пентыдемдышаш. Текстлан планым ыштышаш Образлан характеристикым пуэн кертшаш.	Текст гыч кулеш верым каласкалыме годым цитатым чын ойы рен моштышаш. Тезис сынан планлан кулеш ойлончым текст гыч ойырен моштышаш. Иктешлымашым ышташ тунемшаш		
20	Г. Матюковский. «Петю» поэме	У шинчымашым налме урок	Поэтын илыш корныж дене паддарымаш. Поэмыш со-держа-нийжым лончылы-маш.	Учебникысе текстам умылаш тыршен лудшаш. Хронологий таб-лицым ыштышаш. Поэмыш содержанийжым умылышаш. Иукым чын шынден лудын моштышгаш. Поэмыш тун шоны-машыжым шке шомак дене каласен кертшаш.	Хронологий таблицын кулешлык-щым умылышаш. Йо-дышлан чын дара шаш-мугым пуы-шаш.	Поэме текстам йукым вашталтен лудшаш. Текст содержаний почеш иктешлымашым ыштен моштышаш.	Айдеме изи-нек шкенжым шуарышаш - шонымашым умылышаш.	«Петю» поэме почеш планым чонаш.

21	Г. Матюковский. «Петю» поэме	Шинчы-машым пентыдемдыме урок Йылме лывыртыме урок	Петю изи-нек луддымо кушмыжо, сарыште А. Матросов семын подвитым ыштымыже. Поэмьш чонилт-мыже. <i>Лит. теорий:</i> лиро-эпике, поэме. Произ-веденийыш пафосшо.	Поэмын туй со-держанийжым умылышаш. Тек-стым йукым чын шынден лудшаш. Шындыме йодыш-влак чын да раш вашмутым пуышаш. Партиурым ышты-шаш. Литератур теорий гыч шинчышашым налшаш.	Йодышлан чын да раш вашмутым пуышаш. Литератур теорий гыч шинчы-машым па-лышаш.	Поэме тек-стым йукым вашгалтен лудшаш. Шке шонымашым ушандарен ойлымо го-дым цитатым кучылт моштышаш. Текст содер-жаний почеш иктешлы-машым ыштен моштышаш.	Шочмэлым, воктенысе йолташ-вла-кым чама-ныше да йоратыше айдеме уке лиймекшат калык шумьштб илаш туггалеш - шонымашым умылышаш.	«Петю» поэме гыч ужатым наизусть тунемаш.
22	«А.Матросовын подвигше» текст	Йылме лывыртыме урок	Ешартыш источник гыч пален налме шинчымаш почеш тек-стым чонымаш.	А. Матросовын подвигше нерген пальшаш. Тудын корныж дене кайыше З. Про-хоров, К. Кутру-хин, В. Соловьев нерген шинчы-машым налшаш. Нунын подвигы-штым Г. Матю-ковскийын «Пе тю» поэмысе геройым ончык-тымо дене танастарышаш. Возышаш планым чоньшаш. Шкегыч текстым ыптышаш.	Турлб источник дене пай-даланен моштышаш. Илышысе суретым литератур текст дене кылден моштышаш.	Кулеш ин-формацийым тушкан але шке семын кычал му-шаш. Ямды-лыме пашан ситыше ул-мыжым шке умылышаш. Лектын кертше йодышым шижшаш. Шке шонымашым, текст семын чонен, лудшылан ушандарен умылтарен моштышаш	Шочмэлын исто-рийжым, ту-дыш тале еиже-вла-кым палы-ман, пашашт дене кугеш-ныман — шонымашым умылышаш.	Шочмэлын историйжым, тудын тале енге-влакым палыман, пашашт дене кугешныман-шонымашым умылышаш.
23	Н. Ле-кайн. «Шорт-ньо пады-раш» повесть	У шинчы-машым налме урок	Писательын шкыш кор-ныж нерген шинчы-машым пу-аш. «Шбрт-ньб пады-раш» по-вестыш содер-жанийже да Туф шоны-машыж дене паддараш. «У паша» ужашым луд-ыш лончы-лымаш.	Писательын илыш корныж нерген текстым шарнаш тыршен лудшаш. Хронологий табли-цым ыптышаш. Текстым йукым чыш шыден лудшаш. Шындыме йодыш-влак чын да раш ваш-мутым пуышаш. Лудмо ужашлан планым ыштышаш.	Тунемме про-изведений-влак почеш иктешлы-машым ыштышаш. Текстлан планым ыштен моштышаш.	Хронологий таблицым кучылт моштышаш. Ыштыме пашам шке аклаш тунем-шаш, ойы-рымо корнын чыш але йоныльпп ул-мыжым шижшаш. Ик-тешлымашым ышташ ту-немшаш.	Иктанаш-влак ончыл-но-шкем пентыдын кучышаш, йыглме эти-кетым шук-тышаш. Кулеш го-дым тунук-тышо деч полышым йодын моштышаш. Йолташын ойжым ко-лышт моштышаш.	Йоча-вла-кыш ял ка-лыклан, шочмэллан польшышт - устный текстлан планым чонаш.

24	Н. Ле-кайн. «Шортньо падыраш» повесть Иоча-влакын колхозлан полшымышт.	Шинчымашым пентыдемдыме урок	Повестын содержанийже дене пашам шуйымаш. «Санитарке», «Нургалый», «Кочан йоча годсо илыпплже» ужаш-влакым лончылымаш.	Кум группылан шелалтын, ужаш-влакым лончылышаш: тун-содержаний, идей, герой-влак; текстлан план. Ыштыве пашам йолташ-шамычлан умылтарышаш; тыгодым цитатыве кучылтшаш.	Тунемме произведений гыч кулеш верым ойырен, иктешлымашым ыштышаш. Текстлан планым ыптен моштышаш. Ойлымашыште ончык-тымо суретывиян толмо кор-ныжым шижаш ту-немшаш.	Темлыме текстывште кулеш информацийым тушкан але шке семын кычал мушаш. Ямдылыме пашан ситыппе улмыжым шке улымышаш. Лектын кертше йодышым шижшаш. Шкешонымашым монолог семын ойлышаш, колыштшо-влаклан ушандарен ойлышаш.	Иктангаш-влак ончыл-ношкешке пентыдын кучышаш, йылме этикетым шуктышаш. Кулеш годым туныктыпо деч полшышым йодын моштышаш. Йолташын ойжым колышт моштышаш.	«Микушын йолташыже-влак» таблицым ыпташ. Кажне лум пелен кучык ха-рактеристикым пуаш.
25	Н. Ле-кайн. «Шортньо падыраш» повесть. Содержанийым герой-влаклан акым пуэн каласкалымаш	Йылмелывыртыме урок	Повестын содержанийже дене пашам шуйымаш. «Кастене», «Шбртньб падырашым кычалмаш» ужаш-влакым лончылымаш	Кум группылан шелалтын, ужаш-влакым лончылышаш: тун-содержаний, идей, герой-влак; текстлан план. Ыштыве пашам йолташ-влаклан умылтарышаш; тыгодым цитатыве кучылтшаш	Тунемме произведений гыч кулеш верым ойырен, иктешлымашым ыштышаш. Текстлан планым ыптен моштышаш. Ойлымашыште ончык-тымо суретывашталт толмо кор-ныжым шижаш	Лудмо годым кулеш информацийым шарнаш тыршышаш. Шыдыме йодышлан чыш да раш вашмутым пуышаш. Текстывште пургус суретывин рольжым шижшаш.	Иктанаш-влак ончыл-ношкешке пентыдын кучышаш,	Молан туш-маным пи-сыш сеншп ок лий? Микушлан умылтарыме семын вашмутым пуаш. Шонымашдам план семын радамлыман.

26-28	Н. Лекайн. «Шӱртнӱб падыраш» чумыр повесть почеш урок деч ордыжсо лудмаш.	Урок деч брдыжыштӱ лудмо произведенийым лончылымо урок	. текст почеш йодыш-влаклан вашмутым кычалмаш. Повестьым путынек лудын лекташ кумылым лукташ	Путынь повесть почеш йоча-влакш пашашт нерген пален налмым иктешлышаш. Возышаш текстлан планым чонгышаш. Шкегыч текстым возен моштышаш.	Тунемме текст гыч кулешан верлам ойырен моштышаш.	Текстла гыч кулеш информацийым налыш моштышаш. Герой-влакын койыш-шоктышыштан, ыштыме пашаштлан акым пуэн кертшаш. Герой олмышко шкем шгыден кертшаш, нунын ончышно шогышо йодышлан вашмутым пуэн моштышаш.	Ыштыме паша сар мучашым лешемдаш полшен, калык дене икгай шонымашым ончпстен. Пашаште шуаралтмаш умбакыжат кулешан лиш - шонымаш-влакым умылышаш.	Мӱнтылан паша ок пуалт.
29	В.Юксерн «Атаманыч» повесть	Урок деч о*рдыжышто* лудмо произведенийым лончылымо урок	Писательнын илыш корныж дене палдарымаш.Йодышлан вашмутым кычалмаш.	Миша ден Нинан койыш-шоктышышт.	Ку*леш информацийым муын моштышаш.	Содержаний почеш иктешлымашым ыштен кертшаш.	Ту*шка пашан онай да ку*лешан улмыжым умылышаш.	Повесть гыч японец-влакын илышышт нерген пален налаш.
30-31	«Сар йочалан могай нелылыкым да ойгым конда?» текст	Йыштыме лывыртеме урок	Лудмо произведений-влакым иктешлымаш.	Герой-влакын илышыштышт сарын вержым аклен ончышаш. Планым чонгышаш. Шкегыч текстым чонен моштышаш.	Сарын шучкылыкшым ончыктен моштышаш.	Герой олмышко шкем шынден кертшаш.	Тыныс илыш веле айдемым пиаланым ышта.	-----

32	Семен Николаев. «Ик пушенте ок ыште пурту-сым» почела-мут	У шинчымашымналме урок	Поэтын илыш корныжо да творчествож дене палда-рымаш. Почеламутым лудыш лончылы-маш: темыже, тун шонымашыже, сылнештарыме йбнжб-влак.	Семен Николаев нерген учебникы-се статья лудшаш да тунжым шарнышаш. Хронологий таблицым ыштышаш. Почеламутым сылныш лудаш тунемшаш. Партитурым ыштышаш. Почеламутым йылмыжым лончылышаш.	Йодышлан чыш да раш вашмутым нуышаш. Текст гыч кулеш верым ойырен луктын моштышаш. Текстын темыже ден идейжым ончыктышаш. Партитур почеш лудаш тунемшаш.	Лудмо але колыштво годым кулеш информацийым шарнышаш. Поэзии йылмым лончылаш тунемшаш. Поэтический текстым йукым чыш шынден лудыш моштышаш.	Ваш келшен илымаште гына чыла-жат тузлана - шонымашым умылышаш.	Почеламутым ушеш тунемаш.
33	Семен Николаев. «Кугешна лумжб дене мари» почеламут	У шинчымашымналме урок	Почеламутым лудыш лончылы-мши: темыже, тун шонымашыже, сылнештарыме йбнжб-влак. <i>Лит. теорий:</i> лирике, почеламутын чон-алтмыже. Рифме. Строфа.	Почеламутым йукым чын шынден лудшаш. Поэзии текстын темыже, тун шонымашыже. Почеламутым йылмыже, сылнештарыме йбнжб-влак.	Текст гыч кулеш верым ойырен луктын моштышаш. Текстым йылме могырым лончылышаш. Литератур теорий гыч шинчымашым палышаш.	Лудмо але колыштво годым кулеш информацийым ойырен луктын да шарнен моштышаш. Поэтический текстым лудын моштышаш.	Шочмо ка-лык дене кугешнышаш. Шочмэлым йбратымаш изи годымак туналмым палышаш.	Почеламутым сылныш лудаш тунемаш.
34-35	А. Мичурин-Азмекей. «Керем онго» ойлымаш	У шинчымашымналме урок да шинчымашым пенгдемдыме урок	Писательын илыш корныжо да творчествож дене палда-рымаш. «Керем онто» ойлымашым лудын лончы-лымаш.	А. Мичурин-Азмекей нерген учебникысе статья лудшаш да туткым шарнышаш. Ойлымашым йукым чыш шынден лудшаш. Текстште ончыктымо пуртус да кайыкын илышыж нерген мынар-гышат шинчымашыже лийшаш	Текст гыч кулеш верым ойырен луктын моштышаш. Моно-логан ужашым роль дене лудын моштышаш.	Текст гыч кулеш информацийым, ойырен луктын, вес пашаште кучылт моштышаш. Ойлымашын эн пусо ужашыштыже авторын йылмыжым эскераш тунемшаш.	Шонтыен-ден самырык рвезе кокла-се кылым шижын моппышаш.	Чодыраште лишне огтай историй нерген устный текстым ямды-лаш.

36	Программе почеш темлыме произведений-влак.	Урок деч ордыжыштӧ лудмо произведений-влакым лончылымо урок	Программе почеш пуы-мо произведений-влакым лончылымаш.	Кажне йочалан посна пуымо произведений-влакым лончылышаш темыже, тун шонымашыже, герой-влакше, сюжет корнын вианмыже. Поснак шарнымашеш кодшо ужашым турыс каласкалышаш.	Текстым лудмо але ко-лыштмо го-дым кулеш информацийым ойы-рен моштышаш. Шкет энглан пуымо пашам шук-тышаш.	Темлыме текстште кулеш информацийым шке семын кычал мушаш. Ямдылыме пашан ситыпие улмыжым шке умылышаш. Лектын кертше йодышым шижшаш. Шке шонымашым монолог семын ойлышаш, кольштшо-влаклан ушандарен ойлышаш.	Иктанаш-влак ончылно шкем пентыдын	Йолташ-влакын ойышт почеш
37	Лирический су*рет. «Сусыр кайык»	Йылме лывыргыме урок.	Сылнымутан текстым возаш. Шке илыш опыплан энертгымаш.	Возышаш темым ойырышаш, планым ыштышаш. Шонымашым радамлен возышаш.	Шке семын возымо навыкым виандышаш.	Марий йылме поянлыкым кучылт моштышаш.	Изинек пу*рту*с Деке шу*манман.	-----
38	А. Иванова. «Ойлат, каяш гын мланде турыш...» почела-мут	У шинчымашым налме урок	Ешартыш литератур почеш поэтын илыш корныж дене палдарымаш. «Ойлат, каяш гын мланде турыш...» почеламутым лончылымаш.	Ешартыш литератур почеш по-этессыш илыш корныж нерген информацийым налшаш. Почеламутыш темыже ден идейжым рашемдышаш. Текстым сылныш лудаш тунемшаш. Почеламутлан партитурым ыштышаш.	Почеламу-тым лончы-лаш тунемшаш. Лудаш полшы-шо партитурым ыштышаш.	Лудмо але колыштмо голым кулеш информацийым налын моштышаш. Йукым чышынден лудын моштышаш.	Шочмо вер деч мотор да лишыл ни-моат уке - шонымашым умылышаш.	Почеламу-тым ушеш тунемаш.

39	Г. Сабанцев. «Шочмо пыжаш» почеламут	У шинчымашым налме урок	Ешартыш литератур почеш поэтын илыш корныж дене палдарымаш. «Шочмо пыжаш» почеламутым лончылымаш. <i>Лит. теория:</i> лирический жанр-влак: почеламут, моктеммур, элегий.	Ешартыш литератур почеш поэтын илыш корныж нерген информацийым налшаш. Почеламутын темыже ден идейжым рашемдышаш. Текстым сылнын лудаш тунемшаш. Почеламутлан Партитурым ышташ тунемшаш.	Почеламутым лончылаш тунемшаш. Лудаш полшышо партитурым ыштышаш. Литератур теорийгыч шинчымашым па-шапште кучылт моштышаш.	Лудмо але кольштмо годым кулеш информацийым налын моштышаш. Йӱкым чыншынден лу-дын мошты-шаш.	Шочмо вер илышыште эн шерге. Тудо шкеж деке шушпеш, илаш вийым пуа, творчестволан ушаным луктеш - шонымаш-влакым умылышаш	Почеламутым ушеш тунемаш.
40	Лирический су*реет «Шочмо ялем» текст	Йылме лывыртыме урок	Шке илыш опытлан да сылнымут мастар-влакын пашаштлан энертываш.	Шонымашым радамлен возышаш.	Шке семын возымо навыкым вияндышаш.	Ыштыме пашам шке аклен тунемшаш.	Шочмо мо*нго* деч лишыл да мотор тушто нимоат уке-шонымашым умылышаш.	-----
41	Мустай Карим. «Куэ лышташ нерген»	У шинчымашым налме урок.	Ешартыш литератур почеш поэтын илыш корныж дене палдарымаш. «Куэ лышташ нерген» почеламутым лончылымаш.	Ешартып литератур почеш поэтын илыш корныж нерген информацийым налшаш. Почеламутын темыже ден идейжым рашемдышаш. Текстым сылнын лудаш тунемшаш. Почеламутлан партитурым ыштышаш.	Почеламутым лончылаш тунемшаш. Лудаш полипполпылы-по	Лудмо але кольштмо годым кулеш информацийым налын моштышаш.	Келшымаш, икте-весым жаплымаш - илыш символ - шоны-машым умы-лыпаш.	Почеламутым ушеш тунемаш

42	В. Сапаев. «Мом каласет, Миля?» повесть	У шинчымашымналме урок	Ешартыш литератур почеш писательын корныжо да творчествож дене палдарымаш. «Мом каласет, Миля?» повестын тунсодержанийже дене палдарымаш, повесть гыч туналгыш ужашлам лудын ончылымаш.	Писательын ильпкорныж нерген текстым шарнаш тыршен лудшаш але ко-лыштшаш. Хронологий табли-цым ыштышаш. Текстым йукым чын шынден лудшаш. Шындыме йодыш-влаклан чын да раш ваш-мутым пуышаш. Лудмо ужашлан планым ышташ.	Тунемме про-изведений-влак почеш иктешлы-машым ыштышаш. Текстлан пла-ным ыштен моштышаш.	Лудмо але кольштмо го-дым кулеш информацийым налын моштышаш. Йукым чын шынден лу-дын моштышаш.	Ен-влак шке койышыпт дене турлб лийын кер-тыт. Но чы-лаж годымак ик ыштыме папа дене нунын кбргб чонышт нер-ген ик-тешлымашым ышташ огеш лий - шоны-машым умылышаш	Молан кора Толя ияш тунемьш? -йодыплан вашмутым кычалаш
----	---	------------------------	---	---	--	--	--	---

43	В. Сапаев. «Мом каласет, Миля?» повесть	Шинчымашым пентыдемдыме урок	Повестын контентиниже дене пашам шуйымаш.	Шындиме йодыш-влаклан вашмутым кычалшаш. Пашам группышто але шкет ышташ лиш. Вашмутым цитате дене Пенгыдемды-шаш. Лончылышаш йодыш-влак: 1.Юраден Толя кузе тунемыт? Могай предмет-влакым йбратат? 2. Рвезе-влак кушто пырля лийын моштат? Кунам нунын коклаште учашымаш лектеш? 3. Школьсо пакчаште могай опыт-влакым ыштат?	Тунемме произведений гыч кулеш верым ойырен, иктешлымашым ыштышаш. Текстлан планым ыштен мошгышаш. Ойлымашыште ончыктым суретш виян толмо корныжым шижаш тунемшаш.	Темлыме текстеште кулеш ин-формацийым шке семын кычал мушаш. Ямдылыме пашан си-тыше ул-мыжым шке умы-лышаш. Лектын кертше йодышым шижшаш. Шке шоньмашым монолог семын ой-лышаш, кольштшо-влаклан ушандарен ойлышаш.	Иктан'аш-Влак ончыл-но шкем пентыдын кучышаш, йылме этикетым шуктыпаш. Кулеш годым туныктышо деч польшым йодын мошгышаш. Йолташы ойжым колышт мошгышаш.	Молан Толя палисадникым ышташ пижеш? - йодышлан вашмутым ямдылаш.
----	---	------------------------------	---	---	--	---	---	---

44	В. Сапаев. «Мом каласет, Миля?» повесть	Шинчымашым пентыдемдыме урок	Повестын контентийже дене пашам шуйымаш. <i>Лит. теорий:</i> эпический жанр: ойлумаш, повесть нерген шинчымашым келгемдымаш.	Шындые йодыш-влаклан вашму тым кычалшаш. Пашам группышто але шкет ышташ лиш. Вашмутым цитате дене пентыдемдышаш. Лончылышаш йодыш-влак: 1. Толян койшыжым, ыптыме пашажым годым мо умылтараш еш? 2. Герой-влакын пуртус декекумылышт могай? 3. Повестыпте удыр-влакым, поснак Милям, кузе ончыктым?	Тунемме про изведений гыч кулеш верым ойырен, иктешлымашым ышташаш. Текстлан планым ыштен моштышаш. Ойлымашыште ончыктым суретын виян толмо корныжым шижаш ту-немшаш.	Марий йылме поянлыкым ойлымаште кучылт моштышаш. Ыштыме пашам шке ак-лаш тунемшаш, ойырымкорнын чын але йонылыш улмыжым шижшаш. Иктешлымашым ышташ тунемшаш. Литератур теорий гыч шинчымашым палышаш.	Иктавгаш-влак ончыл-но шкем пентыдып кучыпаш, йылме эти-кетым шуктыдаш. Кулеш годым тунектышо деч польпым йодым моштышаш. Йолташын ойжым колышт моштышаш.	Кунам Толян ушы-штыжо кокы-теланымаш шочеш? йодышлан вашмутым ямдылаш
45-46	В. Сапаевын «Мом каласет, Миля?» повестыне почеш «Юра ден Толя йолташ лийыш кертгыт мо?» шонкалымашан текст	Йылмелывыртыме урок	Шке семьш текстым чонымо навыкым виянгдымаш; герой-влакым тангастараш, нунын произведений деч умбакысе илышышт нерген шонкалаш тунектымаш.	Возышаш текстлан планым чонытташ. Повестысе герой-влак нерген паленналме пшнчымашым иктешлышаш. Сыннымут полшымо дене шонымашым радамлен возышаш.	Сочинений возымо навыкым вияндышаш. Текстлан планым ыштен моштышаш.	Марий йылме поянлыкым возымаште кучылт моштышаш. Ыштыме пашам шке аклаш тунемшаш, ойырым корнын чын але йонылыш улмыжым шижшаш. Иктешлымашым ышташ ту-немшаш.	Литератур герой-влакым тан-астарышаш, умбакыже нуныш дене мо лииын кертме нерген шонкалышаш.	Монтылан паша ок пуалт.

47	И Горный. «Мый удем» почеламут	У шинчымашымналме урок	Учебникысе текст почеш авторын илыш корныжо да творчествож дене палыме лиймаш. «Чодыра йомак» почеламутын темыже ден тун шонымашыжым рашемдымаш. Йылме ойыртемым ончыктымаш.	Текст гыч кулеш информацийым ойырен луктын шарнаш тыршышаш. Текстым сылнын лудаш тунемшаш. Почеламутын темыже ден идейжым рашемден кертшаш.	Почеламутым лончылымо навыкым вшпгдышаш.	Лудмо але колыштмо годым кулеш информацийым налын моштышаш. Шке шонымашым, ушандарен, монолог семыш ойлен моштышаш.	Шке ончлынжо цельым ужшо айдеме кечкунамат шонымашкыже шуэш - ойын чынлыкшым умылышаш.	Почеламутым сылнын лудаш тунемаш.
48-51	Программе почеш темлыме роизведений. В.Исенеков «Ямбердинын дневникше»							

Марий литератур дене 6 классыште тематический планирований

№	Тема урока	Кол-во часов	Дата проведения	Проведено	Использование ЦОР
	Ончылмут 1ч				
1	Сылнымутан литератур – илышын воштончышыжо Художественная литература – искусство слова.	1			
	Калык ойпого. Калык лирике – 2 шагат				
2	Калык мурын түрлө лиймыже. «Вудшо йога, серже кодеи муру» наизусть	1			
3	Шке семын лудмым канашымаш.	1			
	Тоштыен ой – 5 шагат				
4	Тоштыен ой. «Кава ўдыр – күтүчө» миф.	1			
5	«Илыше кү» легенде	1			
6	Акпарс нерген преданий	1			
7	Акпарс нерген преданий	1			
8	Калык ойпого произведенийын чоналтмыже да йылме ойыртемеже	1			
9	Вн.чт. Тоштыен ой-влак	1			
	Эпос – 2ч				
10	А.Спиридонов, А.Мокеев «Югорно» эпос (18 мур)	1			
11	«Калевала» карел-финн эпос гыч 1-ше рун	1			
	Марий сылнымутышто сар теме – 11 шагат				
12	В.Иванов «Вүдшө келге, серже тура» повесть	1			
13	В.Иванов «Вүдшө келге, серже тура» повесть	1			
14	В.Иванов «Вүдшө келге, серже тура» повесть	1			
15	В.Иванов «Вүдшө келге, серже тура» повесть	1			
16	В.Иванов «Вүдшө келге, серже тура» повесть почеш иктешлымаш урок	1			
17	Г.Матюковский «Петю» поэме	1			
18	Г.Матюковский «Петю» поэме (Поэме гыч ужаш наизусть)	1			
19	Н.Лекайн «Шörtнө падыраш» повесть	1			
20	Н.Лекайн «Шörtнө падыраш» повесть. Йоча-влакын колхозлан полшымышт	1			
21	Н.Лекайн «Шörtнө падыраш» повесть	1			
22	Вн.чт. Н.Лекайн «Шörtнө падыраш» чумыр повесть почешурок деч öрдыжсö лудмаш				
	Пүртүс, шочмо мланде да калык – 7 шагат				
23	С.Николаев «Ик пушенге ок ыште пүртүсым» почеламут. наизусть	1			
24	С.Николаев «Кугешна лүмжö дене марий»	1			
25	А.Мичурин-Азмекей «Керем онго» ойлымаш	1			
26	Вн.чт.	1			
27	А.Иванова «Ойлат, каяш гын мланде тўрыш...» почеламут. Наизусть	1			
28	Г.Сабанцев «Шочмо пыжаш» Наизусть	1			
29	М.Карим «Куэ лышташ нерген» Наизусть	1			
	Паша айдемым илаш туныкта - 5				
30	В.Спапаев «Мом каласет, Мия?» повесть	1			
31	В.Спапаев «Мом каласет, Мия?» повесть	1			
32	В.Спапаев «Мом каласет, Мия?» повесть	1			
33	ЙЛ «Юра ден Толя йолташ лийын кертыт мо?» шонкалымаш сочинений	1			
34	И.Горный «Мый ўдем» почеламут	1			

Количество часов – 34:

Внеклассное чтение – 3

